

Justiitsministeerium

Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 02.01.2024 nr 8-3/11-1
Meie 07.02.2024 nr 63

Arvamuse andmine autoriõiguse seaduse (AutÕS) muutmise väljatöötamiskavatsuse (VTK) osas

Justiitsministeerium palus oma 02.02.2024 kirjas erinevatelt organisatsioonidelt, sealhulgas MTÜ-lt Eesti Esitajate Liidut (EEL) arvamust väljatöötamiskavatsuse (VTK) autoriõiguse seaduse (AutÕS) muutmiseks kohta.

Väljatöötamiskavatsus käsitleb järgmisi teemasid:

- erakopeerimise tasu süsteemi kitsaskohad;
- blokeerimismeetme kasutamine piiramaks juurdepääsu autoriõigusi rikkuvatele veebilehtedele;
- autoriõiguse komisjoni ümberkorraldamine;
- muud kitsaskohad.

Käesolevaga esitab EEL omapoolse arvamuse andmine autoriõiguse seaduse (AutÕS) muutmise väljatöötamiskavatsuse (VTK) osas.

1. Erakopeerimise tasu süsteem

Justiitsministeerium on välja toonud, et erakopeerimise tasu süsteemi puhul esineb kolm lahendamist vajavat probleemi:

- a. komisjoni koosseis
- b. Justiitsministeeriumi roll
- c. Toetuste taotlemine ja aruande esitamine

a. komisjoni moodustamine

Justiitsministeerium on välja pakkunud 4 alternatiivset lahendust erakopeerimise tasu jaotuskava komisjoni moodustamiseks. EEL on tutvunud Justiitsministeeriumi poolt tõstatatud teemade ja lahendusvariantidega, kuid on seisukohal, et puudub otsene vajadus AutÕS-i muutmiseks. Esitame omapoolsed seisukohad erinevate alternatiivide osas:

- a) Alternatiiv 1 – komisjon moodustatakse võrdselt autorite, esitajate, fonogrammitootjate ja filmi esmasalvestuse tootjate esindajatest

Erakopeerimise tasu saamise õiguse teostamine on võimalik ainult läbi kollektiivse esindamise organisatsiooni (KEO). EEL on seisukohal, et komisjoni moodustamisel peaksid

autorite, esitajate, fonogrammitootjate ja filmi esmasalvestuse tootjate esindajateks olema vastava valdkonna KEO-d, kes esitavad ministrile omapoolse kandidaadi, keda komisjoni KEO esindajana määrata.

Olukorras, kus ühes valdkonnas, näiteks esitajate esindamisel, tegutseb mitu erinevat KEO-d ja on vajadus teha valik, millised KEO-d kuuluvad komisjoni, siis EEL arvetes võiks lähtuda sellest, et komisjoni töös osaleksid KEO-d, kes esindavad valdavalt osa vastava kategooria õiguste omajatest.

EEL-i hinnangul on oluline siiski tagada, et komisjoni moodustamisel oleks arvestatud ka asjaoluga, et isikute ring, keda KEO oma valdkonnas esindab, võib erinevate KEO-de puhul olla väga erinev. Meie hinnangul on oluline tagada, et valdavalt enamust valdkonna õiguste omajatest esindava KEO ja piiratud ulatuses õiguste omajaid esindava KEO otsustusõigus komisjonis oleks mõistlikus proportsioonis.

a) Alternatiiv 2 – komisjon moodustatakse võrdselt KEO-de esindajatest

Justiitsministeerium on antud alternatiivi puhul välja pakkunud, et komisjoni kuulusid Patendiametis ennast KEO-na registreerinud organisatsioonide esindajad.

AutÕS § 76 lg 2 kohaselt peab KEO olema mittetulundusühing. Mittetulundusühingute seaduse § 5 lg 2 kohaselt võib mittetulundusühingu asutada vähemalt kaks isikut. Kui loovisikute ja loomeliitude seaduse § 4 lg 3 sätestab, et loomeliidus peab olema vähemalt 50 teovõimelist füüsilist isikut, siis KEO puhul võiks neid olla teoreetiliselt ka ainult kaks. Antud asjaoluga tuleks arvestada ning tuleks välja töötada mingi mõistlik protseduur, kuidas saab Patendiamet tuvastada ja määratleda, kas mittetulundusühinguna tegutsev isik vastab kõikidele KEO tunnustele või mitte.

Arusaamatuks jääb Justiitsministeeriumi seisukoht, et alternatiiv 2 puhul saaks komisjoni tööga liituda näiteks seni esindamata meediateenuse osutajate kollektiivse esindamise organisatsioon, kui vastav organisatsioon moodustatakse. EEL on seisukohal, et komisjoni töös peaks osalema KEO-d, kelle poolt esindatud õiguste omajatel on otsene puutumus AutÕS §-is 26 ja 27 sätestatud õigustega. EEL ei toeta varianti, kus mistahes AutÕS-is sätestatud õiguste teostamiseks asutatud KEO peaks osalema erakopeerimise tasude jaotamiseks moodustatava komisjoni töös.

Jällegi peab EEL oluliseks, et tuleb leida mõistlik lahendus, kuidas arvestada KEO-de representatiivsust oma valdkonnas (esinduslik, keskmine, tagasihoidlik).

a) Alternatiiv 3 – komisjon moodustatakse ekspertidest

Justiitsministeerium on pakkunud välja, et komisjon võib koosneda ekspertidest, kellel puudub otsene side tasu saajatega ning kes saavad jaotuskava koostada võimalikult objektiivselt.

EEL on seisukohal, et asjaolu, et erinevatel ekspertidel puuduks side õiguste omajatega ei taga jaotuskava koostamise objektiivsust. EEL on arvamusel, et mingis valdkonnas objektiivse tasude jaotuse läbiviimiseks ei piisa ainult sellest, kui ekspert (nt. kohtunik) on väga pädev intellektuaalse omandi valdkonnas tekkivate vaidluste lahendamisel. Objektiivseks tasude jaotuseks peab omama teatavat puutumust ja süvendatud teadmisi valdkonnast ja selle toimimisest nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil, mis üldjuhul ei ole avalikest allikatest kättesaadav.

EEL sellist lahendus ei toeta.

a) Alternatiiv 4 – komisjon moodustatakse Patendiameti juures, KEO-de esindajatest ning tasu saajatega otsest sidet mitteomavatest isikutest

Segamudeli puhul muutuks, võrreldes alternatiiv 1-ga, iga KEO osatähtsus komisjoni töös märksa väiksemaks, mis võiks ideaalsel juhul tuua kaasa teatava tasakaalu. Samas ei pea EEL seda alternatiivi heaks lahenduseks, et õiguste omajatele kuuluvaid tasusid hakkavad jaotama ka isikud, kelle puudub ühelt poolt seotus õiguste omajatega, aga teiselt poolt ka huvi, tagada õiguste omajatele parim lahendus. Selline komisjon võib hakata tegema otsuseid, mille puhul riive mingitele õiguste omajate gruppidele on ülemäära suur.

b. Justiitsministeeriumi roll komisjonis

EEL on seisukohal, et riik on õiguste omajate õigusi reprodutseerimisõiguse teostamisel piiranud ja riigil on kohustus ka tagada, et õiguste omajad saaks kohast hüvitist. Seetõttu ei näe EEL, et Justiitsministeerium peaks või saaks distantseeruda erakopeerimise tasude temaatikast.

Jaotuskava kinnitamise tähtaja pikendamine ei oleks KEO vaatest sobiv lahendus, sest eesmärk on võimalikult kiiresti alustada tasude jaotusega. Olukorras, kus erakopeerimise tasude täpsed summad selguksid alles 6 kuud peale tasu kogumise aasta lõppu oleks KEO äärmiselt keeruline järgida AutÕS-i mõtet, et tasud tuleks õiguste omajatele välja maksta võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt üheksa kuu möödudes selle majandusaasta lõpust, kui õigustest saadav tasu koguti.

EEL on seisukohal, et hea tahte korral sisulisi ja otseseid takistusi jaotuskava koostamiseks ja kinnitamiseks 31. märtsiks ei esine.

c. Toetuste taotlemine ja aruandlus

EEL on seisukohal, et toetuste taotluste esitamine ja aruandluse kontrollimine peaks jääma tasude jaotuskomisjoni moodustajale. Olukorras, kus taotluste menetlusega seotud küsimused antakse üle tasu kogujale, tuleks ette näha ka vahendid, mida sellise töö tegemiseks on õigus kasutada.

2. Blokeerimismeede

EEL on seisukohal, et õiguste omajate õigusi rikkuvate veebilehtede tegevuse piiramine Eestis oleks vajalik. Oleme teadlikud, et erinevate, veebilehele ligipääsu piiravate, tehniliste lahenduste kasutamisel on võimalik leida viise, kuidas veebilehe kasutamist takistavatest teguritest mööda hiilida. Samas peame oluliseks, et selliste veebilehtede külastatavus oleks laiemas üldsuses eest mõistlikul viisil piiratud. Üksikud isikud, kes erivahendite või -teadmiste olemasolul saavad ikkagi ligipääsu ebaseadusliku sisu jagavatele veebilehtedele ei moodusta kindlasti valdavat enamust. Seeläbi on võimalik tagada, et isikute ring, kellele on ebaseaduslikult veebilehele laaditud sisu kättesaadavaks tehtud, on väiksem.

3. Autoriõiguse komisjon

EEL on seisukohal, et autoriõiguse komisjoni õiguspoliitilise funktsiooni on suurel määral Justiitsministeerium ise üle võtnud. Oleme seisukohal, et Justiitsministeerium saab vastavat rolli väga edukalt ise täita ja ei ole vajadust, et autoriõiguse komisjon selliseid tegevusi dubleeriks.

Lepituskomisjonina tegevuse jätkamine on vajalik ja komisjoni poole pöördujate hulk võib lähiajal oluliselt kasvada, kui AutÕS §-is 49¹ toodud teavitamiskohustuse täitmine ei hakka toimuma ettenähtud viisil.

4. Muud kitsaskohad

EEL on seisukohal, et DSM-direktiivi art. 18 ülevõtmine Eesti õigusesse viisil, mis ei taga teose esitajale reaalselt võimalust saada tasu, ei ole jätkusuutlik lahendus. Mitmed Euroopa Liidu liikmesriigid ja Suurbritannia tegelevad tõsiselt DSM-direktiiv artikli 18 mõjude analüüsiga, et saada parem arusaam, miks ikkagi voogedastuse puhul ei ole suudetud esitajate jaoks luua sobivaid lahendusi.

Spotify on teatanud, et alates 2024 aastast ei saa tasu fonogrammid, mida on alates aasta algusest viimase 12 kuu jooksul vähem kui 1000 voogesitatud.¹ Selline tasu arvestuse muudatus on väga suure mõjuga emakeelsele muusikale, mille kuulajaskonna moodustab üsna piiratud hulk inimesi. Kui arvestada eesti keelt kõnelejate inimeste arvu maailmas ja leida, kui suure osa nende hulgast moodustavad Spotify kliendid, on selge, et väga paljude Eesti artistide võimalus teenida Spotifyst oma emakeelse loomingu voogesitamise eest tasu on äärmiselt piiratud.

EEL-i hinnangul tuleks AutÕS-i muuta ja tagada, et teose esitajatel oleks võimalik, fonogrammitootjatest sõltumatult, koguda KEO kaudu tema esitust kasutavalt platvormilt täiendavat õiglast tasu.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Urmas Ambur
tegevdirektor

---

¹ <https://artists.spotify.com/blog/modernizing-our-royalty-system>